

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*miejsce
na naklejkę*

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA LITEWSKIEGO
POZIOM PODSTAWOWY**

DATA: **21 maja 2020 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS PRACY: **170 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia ucznia do:

dostosowania
kryteriów oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

NOWA FORMUŁA

MOL-P1_1P-202

Saulė Gruodytė

Prūsams atminti, lietuviams perspėti. Pokalbis su Giedriumi Kuprevičiumi

– *Priminkite, kas inspiravo operos „Prūsai“ atsiradimą?*

8 dešimtmečio viduryje rašiau muziką Marijono Giedrio filmui „Herkus Mantas“. Kartą mano bičiulis maestro Stasys Domarkas, kuris tuomet buvo Kauno muzikinio teatro vyriausiasis dirigentas, dirigavo herojinės siuitos iš šio filmo koncertiniam variantui ir jam labai patiko muzika. Vėliau, kai jis tapo Klaipėdos muzikinio teatro vadovu, pradėjo galvoti apie nacionalinio veikalo pastatymą, susijusį su Klaipėdos kraštu. Tada prisiminė „Herkų Mantą“ ir pasiūlė man sukurti sceninį veikalą. Gavęs leidimą iš Juozo Grušo paveldėtojų, parašiau operai libretą ir muziką. Opera „Prūsai“ gimė labai greitai, maždaug per pusmetį, 1996 metais. Džiaugiuosi, kad praėjus daugiau kaip dviem dešimtmečiams ji vis dar atrodo įdomi.

– *Pats nedalyvaujate naujo spektaklio gimime.*

Aš pasitikiu atlikėjais. Profesorius Eduardas Balsys sakė: „Gali niekuo nepasitikėti, bet atlikėjais – privalai, nes jie atlieka tavo kūrinį ir norės pasirodyti kaip galima geriau.“ Žinoma, nervas ima, norisi paskambinti ir paklausti, kaip sekasi, bet valdausi ir laukiu kvietimo į premjerą. [...]

– *Kaip pats savo kūrinį vertinate iš laiko perspektyvos? Nejaugi nesinori nieko pakeisti, nauja interpretacija juk suteiktų tokią galimybę?*

Žinoma, dabar gal ką keisčiau, kitokius sprendimus pasirinkčiau, juk meistrystė dabar kitokia. Vis dėlto manau, kad verčiau naują veikalą sukurti, nei seną perrašinėti. Parašytas kūrinys – kaip vaikas. Jis jau suaugo, jam 20 ar 30 metų. Jau sunku būtų pakeisti jo proporcijas, akių spalvą ar labiau priglausti ausis...

– *Esate aktyvus pilietis. Garsiai nuskambėjo jūsų akcija, nukreipta prieš masinį medžių kirtimą, ir pareiškimas, kad nutraukiate kultūrinę veiklą Kaune. Kas iš to išėjo?*

Taip ir likau su nosimi... Nelabai mes susišnekėjome. Bet akcija buvo stipri, daug žmonių joje dalyvavo ir medžių kirtimą pristabdėme.

– *Neseniai paskelbėte naują idėją – raginate neabejingus miestiečius išpirkti iš valstybės Kauno pašto pastatą.*

Mes, kauniečiai, nesuprantame, kas vyksta su šiuo pastatu. Yra labai daug neaiškių dalykų. Todėl iškėliau idėją išpirkti šį objektą visuomenės poreikiams. Jame gali išlikti ir paštas su savo veikla, taip pat veikti muziejus, menininkų dirbtuvės, plėtotis kultūrinė veikla.

Dabar paštas užima tik penktadalį pastato, o visa kita šąla, pūva ir griūva. Girdėjau, kad panaši istorija ir su Vilniaus pašto pastatais. [...] Toks mano nerimas ir jam pritaria daug žmonių.

S. Gruodytė, „Prūsams atminti, lietuviams perspėti. Pokalbis su Giedriumi Kuprevičiumi“, *Literatūra ir menas*, 2018-02-09, Nr. 3650, <http://tiny.pl/gnjdd>

1 uždutis (0–1)

Pasirinkite ir įrašykite į lentelę posakių (A–C) paaiškinimų numerius (1–4).

A. skinti kelią	1. viską prarasti, netekti
B. nervas ima	2. šalinti kliūtis, veržtis, skverbtis
C. likti su nosimi	3. netverti, degti
	4. ilgai tverti, trukti

A.	B.	C.

2 uždutis (0–2)

a) Pažymėkite tinkamą atsakymą.

Kokia meninės raiškos priemonė vartojama šiame kūrinio aprašyme: „Parašytas kūrinys – kaip vaikas. Jis jau suaugo, jam 20 ar 30 metų. Jau sunku būtų pakeisti jo proporcijas, akių spalvą ar labiau priglausti ausis...“?

- A. alegorija
- B. metafora
- C. hiperbolė
- D. onomatopėja

b) Kokia šios meninės priemonės funkcija G. Kuprevičiaus atsakyme?

.....

.....

.....

.....

.....

3 uždutis (0–1)

Parašykite po vieną antonimą šiems žodžiams:

masinis –

šąla –

4 užduotis (0–2)

Remdamiesi tekstu paaiškinkite sąvokas:

aktyvus pilietis –

.....

kultūros paveldas –

.....

5 užduotis (0–1)

Užbaikite sakinį. Pasirinkite atsakymą iš A–D.

Tekste pavartoti žodžiai *opera, libretas, siuita, maestro, dirigentas* yra

- A. skoliniai.
- B. žargonybės.
- C. tarnybės.
- D. neologizmai.

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 6.–10.

Algirdas Sabaliauskas

Iš kur į mūsų gramatikas atėjo morfologija?

Morfologijos mokėtės visi. Tikriausiai ir visi žinote, ką šis žodis reiškia. Žinote, kad morfologija gramatikose eina po fonetikos. Tačiau iš kur atsirado toks lingvistikos terminas, kaip jis įsikraustė į gramatikos vadovėlius, vargu kas girdėjote.

Morfė – graikiškai „pavidalas, forma“, *logos* graikų kalboje turi daugiau kaip trisdešimt reikšmių, kurių pirmoji – „žodis“, o kitos trys dešimtys vis kuo nors susijusios su žodžiu: sakinytis, kalba, nutarimas, priminimas, proza, knyga, veikalo skyrius, teisė kalbėti, tema, reikšmė ir t. t. Šis graikiškas žodis šiandien slypi gausybėje vartojamų mokslo terminų. Ir *filologija*, ir *geologija*, ir *parazitologija*, ir *psichologija* – tai vis graikų *logos* palikuonys. Šiuose terminuose *logos* reiškia mokslą. Reiškia jis mokslą ir mūsų gramatikos skyriaus pavadinime – morfologijoje. Tačiau ne graikų nuopelnas, kad mūsų gramatikose toks skyrius atsirado – senovės graikai apie tokį terminą dar nieko nebuvo girdėję.

Didysis vokiečių rašytojas Johanas Wolfgangas Getė buvo tikrai devynių amatų meistras. Tačiau, jeigu sakome – devyni amatai, o dešimtas badas, toks pasakymas Getei visiškai netinka. Jis buvo nuostabus meistras visur, gal išskyrus tik savo „pagrindinę“ specialybę – mat pagal išsimokslinimą Getė buvo teisininkas, o advokatauti jam visai nesisekė. Getė sukūrė genialių literatūros kūrinių, vadovavo Veimaro teatrui, tvarkė kariuomenės ir kelių tiesimo reikalus, domėjosi zoologija, fizika, geologija, botanika. Betyrinėdamas augalus, jis sukūrė visai naują mokslą apie organinių kūnų formas, jų susidarymą ir kitėjimą. 1785 metais šį mokslą jis pavadino... *morfologija*. Tačiau ne Getė kaltas, kad *morfologija* atsirado ir mūsų gramatikose.

Kai aštuntą dešimtį pradėjęs Getė graužėsi dėl paskutinės savo nelaimingos meilės septyniolikametei Ulrichai, ne taip toli nuo Veimaro, gydytojo šeimoje gimė berniukas, kuris taip pat, kaip ir didysis vokiečių rašytojas, labai mėgo botaniką. Jeigu jis būtų studijavęs gamtos mokslus, galimas daiktas, būtų tapęs vienu žymiausių pasaulio botanikų, tačiau jis studijavo filologiją ir tapo žymiausiu devynioliktojo amžiaus vidurio lingvistu. Tačiau šis lingvistas

niekada neatsižadėjo savo jaunystės svajonės – botanikos. Jis skaitė žymiųjų gamtininkų veikalus, turėjo nuostabų sodą, ištisas valandas prarymodavo prie mikroskopo, betyrinėdamas kokio nors žiedo dulkeles. Gamtos mokslo dėsniais jis mėgino net aiškinti painius kalbotyros klausimus. Šis mokslininkas pirmasis ir įvedė Getės sugalvotą gamtos mokslo terminą į kalbotyrą, o iš jo raštų *morfologija* atėjo ir į mūsų gramatikas. Taigi šiam kalbininkui beveik viso pasaulio moksleiviai turi dėkoti už jų mėgstamą ar nemėgstamą morfologiją. Šis kalbininkas – pirmosios mokslinės lietuvių kalbos gramatikos autorius Augustas Šleicheris (Schleicher).

A. Sabaliauskas, *Šimtas kalbos mįslių*, 2001, Vilnius, p. 98–100.

6 užduotis (0–1)

Paiškinkite posakio „Devyni amatai, o dešimtas badas“ prasmę.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7 užduotis (0–1)

Lietuvių kalbos žodynas pateikia kelias daiktavardžio „meistras, -ė“ reikšmes. Pažymėkite tą šio žodžio reikšmę, kuri atitinka pavartotą šiame teksto sakinyje.

Jis buvo nuostabus *meistras* visur, gal išskyrus tik savo „pagrindinę“ specialybę – mat pagal išsimokslinimą Getė buvo teisininkas, o advokatauti jam visai nesisekė.

- A. žmogus, pasiekęs kurioje nors srityje didelį meistriškumą, išsilavinimą, sumanumą;
- B. vyresnis darbininkas, vadovaujantis cechui, pamainai ir pan.;
- C. vardas, suteikiamas žymiesiems sportininkams, šachmatininkams, įvykdžiusiems tam tikras normas; asmuo, turintis tokį vardą.

www.lkz.lt

8 užduotis (0–1)

Sakinio pabrauktą žodį pakeiskite kitu taip, kad nepasikeistų to sakinio prasmė.

Kai aštuntą dešimtį pradėjęs Getė graužėsi dėl paskutinės savo nelaimingos meilės septyniolikametei Ulrichai, ne taip toli nuo Veimaro, gydytojo šeimoje gimė berniukas, kuris taip pat, kaip ir didysis vokiečių rašytojas, labai mėgo botaniką.

.....

.....

.....

9 užduotis (0–2)

Kurie iš pateiktų teiginių tinka Sabaliausko tekstui apibūdinti? Pabraukite TAIP, jeigu teiginys tinka, NE – jeigu netinka.

1.	Autorius remiasi kitų kalbininkų nuomonėmis.	TAIP	NE
2.	Tekste autorius vartoja neologizmus.	TAIP	NE
3.	Tekste apstu klausiamųjų sakinių.	TAIP	NE
4.	Autorius vartoja daug mokslo terminų.	TAIP	NE

10 užduotis (0–1)

Teksto antroje pastraipoje suraskite žodžius, kuriuos apibūdina šios sąvokos:

- A. mokslas, tiriantis kalbą, literatūrą, tautosaką –
- B. mokslas, tiriantis Žemės sandarą ir jos kitimą –
- C. mokslas, tiriantis psichikos reiškinius, jų kilmę, raidą –

11 užduotis (0–37)

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

1 tema. Ar tautos ir kalbos gyvybingumas yra mūsų pačių rankose? Svarstykite remdamiesi pateikta ištrauka iš Ievos Simonaitytės romano *Vilius Karalius*, visu kūrinio ir kitu kultūros tekstu. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 250 žodžių.

Ieva Simonaitytė
Vilius Karalius

– ...Bet yra rūpintojų už mūsų brangią kalbą. Ir jų atsiranda vis daugiau. Lietuvininkų skyrimų draugystė¹ pastatė sau uždavinį pirmoj eilėj rūpintis mūsų brangia kalba. Ji pastatė kandidatą į seimą, kuris yra tikras lietuvininkas ir kovotojas. Jis tikrai užtars mus, lietuvininkus, ten, Berlyne...

– Visai tą patį pasakė ir pažadėjo mums praeitą šventadienį vokiečiai, – pastebėjo netoli sėdįs vienas ūkininkas.

Kalbėtojas atsakė:

– Ar jūs, lietuvininkai būdami, tikitės² svetimaisiais? Juk žinote, kad jie savo pažadus tik tiek...

– Taip, taip, jie savo pažadus tepildys, kiek ir jūs, – atsiliepė kitas ūkininkas, bet kalbėtojas, to nepaisydamas, kalbėjo toliau:

– Kas yra žmogui arčiau: marškiniai ar sermėga? Aš manau, kad marškiniai. Taigi, mums, lietuvininkams, tik mums, tikriesiems lietuvininkams, tegali rūpėti ir terūpi mūsų kalbos išlaikymas. Daug senųjų girdime sakant: mes jau pasenę, veik lįsime į žemę. Kol mes gyvi, mūsų kalba nedings. Ogi kad mūsų nebebus, tai jau tesišino. Brangūs broliai, ar jūs, savo dirvą apgyvendami, ir sakote: „Kol aš gyvas, man užteks, o kad sūnus gyvens, kas man rūpi, ar jį

¹ Draugystė – draugija.

² Tikėtis – pasitikite.

beišmaitins mano žemė, ar ne?“ Aš manau, kad taip niekas nedaro, nes tai būtų beprotystė. O jeigu jūs tėvai taip būtų darę, kaip jūs dabar, rasi, manote daryti, pagalvokite, ar beturėtumbite šiandien savo gražiąją kalbą? Niekados. Ji jau seniai būtų išnykusi. [...]

– Kaip toli tu nueisi su ta savo lietuviškąja kalba?

– Iki Priekulės, – atsakė Tūmaitis. [...]

– Jis nežino, ką į tai atsakyti!

Karalius pagalvojo, kad į tokį kvailą klausimą ir nesą galima nieko atsakyti. Kalbėtojas, pastebėjęs, kad salėje vis dėlto yra ir rimtų žmonių, kurie atidžiai seka jo žodžius, kalbėjo toliau:

– ...Mes turime atidengti tas melagystes, kurios skleidžiamos mūsų priešininkų; tas melagystes, kurios sako, kad lietuvininkų jau nebėra. Tą patį sako būtent ir tie, kurie pereitą šventą dieną jums pažadėjo rūpintis jūsų kalba...

– Na, na?

– ...Aš galiu suminėti asmenis, anai partijai priklausančius, kurie, nuėję pas vyriausybę Berlyne, paaiškino, kad tikrai lietuvininkų jau nebesą. Mes andai nuėjome pas Kultaus ministrį, ir jis, visai nustebęs, mums atsakė: „Ką jūs šnekate? Aš gerai žinau, kad lietuvininkų jau nebėra.“ Išrinkdami savo atstovą į seimą, mes parodysime, kad lietuvininkų yra, yra dar daug daug, ir jie nemano išmirti. Priešingai, jie reikalauja savo teisių...

– Litauer haben keine Rechte,³ – pasigirdo tas pats, pačioj pradžioj nuskambėjęs balsas.

I. Simonaitytė, *Vilius Karalius*, 2011, Vilnius, p. 51–52.

2 tema. Interpretuokite pateiktą eilėrašį. Suformuluokite tezę ir ją pagrįskite. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 250 žodžių.

Vincas Kudirka

Valerijai

Kada mane ištiko likims raudulingas,
Kada dvasią prislėgė nelaimių klampynė,
Rankas buvau nuleidęs... Tarei man: „Tėvynė
Žiūri į tave, kelkis – tu jai reikalingas!“

Kad tyčiojos iš manęs svietas nedėkingas
Ir, manęs nesupratęs, man širdį sumynė,
Rengiausi prakeikt viską... Nuo to mane gynė
Priminims tavo: „Da tu draugijai skolingas!“

Aš kėliausi ir dirbau. Kad dėl neteisybės
Pakliuvau į žabangas, netekau liuosybės,
Kada mane teriojo priešai užsigulę...

Per tave man nušvito kalėjimo tamsybės,
Kaip angelas sargas mane raminai... Bičiule!
Palaiminta būk!

<http://antologija.lt>

³ Lietuviai neturi jokių teisių (vok. k.).

Blank page with horizontal dotted lines for writing.

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

